

Pajulan tilan neljän lehmän tarina

”Muisteloja lehmistä lapsuudesta ja myöhemminkin vaikuttaneista. Muutamia vain, sillä niin paljon olisi joista voisi kertoa.”

Ulla Parpala

Ruusa

Lehmä muisteluistani lapsuudesta oli ylitse muiden. Ruusa niminen valkoinen suurisarvinen lapinlehmä, joka oli minuun nähden vanha. Olin silloin 4-5 vuotias, Ruusa oli syntynyt 6.4.1934 ja minä olin syntynyt 1938. Vanha ja arvonsa tunteva karjan kellokas johti kahden talon karjaa metsälaitumilla, jonne me aamuisin karja vietiin pitkää karjakujaa myöten. Lapsille oli jaettu vuoroviikot, jolloin kukin vuorollaan vei ne metsään ja iltalypsyille. Kävimme hakemassa ne avaamalla suuren puista tehdyn veräjän, joka oli kujan päässä peltojen takana. Ruusa oli aina ensimmäisenä, aina laumaansa takaisinkin tuomassa. Vähän aina pelottikin kiivetä veräjän päälle päästämään sulkijana toimiva muurinrautarengas ja siirtää raskas veräjä sivuun, sillä lauma oli iso ja kaikki tahtoivat tulla yhdellä kertaa, vaikka kyllähän arvojärjestys tuli kohta selväksi, kun kujalle päästiin.

Ruusa oli uljaan näköinen, pää aina pystyssä, ja viisas lehmä, jolla oli kellokkaan tehtävän saaneena narussa

vieläkin tallella oleva suuri lehmänkello. Sen ääni kaikui ja helähteli metsässä, mistä aina tiesi karjalauman vaeltavan. Josko ei olleet vielä ajoissa palanneet iltalypsyille. Silloin lapset lähtivät niitä metsältä hakemaan. Varsinkin sieniaikaan tämä tilanne tuli usein, sillä lehmät olivat persoja sienille. Kuusivuotiaana aloitin lypsämisen opettelu kesänavetalla, äidin mukana.

Touhu

Toinen hyvin merkittävä lehmä kotitilallani oli Touhu niminen. Touhu lehmä syntyi 15.3.1941, silloin olin 4-vuotias. Touhu oli rodultaan länsisuomenkarjaa. Äiti alkoi siihen aikaan jo touhuta lehmiä, jotka olivat isossa maidossa peltolaitumella, johon miesväkikin viimein suostui. Touhu kasvoi nuoreksi lehmäksi kotonani, mutta sitten Ranualta tuli yksi isäntä, joka halusi välttämättä ostaa Touhun. Äitini luopui kovin vastahakoisesti kasvatistaan. Kaupat kuitenkin tehtiin ja niin Touhu lähti hevoskärryjen perässä taivaltamaan kauas uuteen paikkaan.

Kului muutama kuukausi ja isäntä tuli käymään sieltä Ranuan kaukaisesta kylästä, sekä kertoi lehmän ikävöivän

niin, ettei se syö enää lainkaan. Niin sitten sovittiin, että äiti ja isä ostivat Touhun takaisin omaan karjaan. Voi sitä lehmän riemua, kun se pääsi jälleen tuttuun navettaan ja tuttujen hoitajien pariin. Touhusta tuli erittäin hyvä lehmä. Nousi ensin jalostusluokkaan ja sitten valioluokkaan. Oli erittäin terve, ainoa murhe oli se, ettei hältä saatu kuin yksi lehmävasikka, vaikka vanhaksi elikin tilan karjassa.

Alatornion maatalousnäyttelyssä olin 16 vuoden ikäisenä taluttamassa Touhua, joka sai 2. palkinnon kunniakirjonneen parhaiden lehmien sarjassa. Näyttelyt olivat elokuun 13. päivänä 1955. Isäni sai myöskin 2. palkinnon karjaajosta lehmät pois metsästä ja peltolaitumelle.

Ilona

Ilona niminen lehmä syntyi vanhempieni karjaan 12.1.1977. Allekirjoittanut löysi puolison ja sai tilan hoitoonsa 1963, joten Ilonan hoito jatkuikin sitten minun ja puolisoni hoivissa.

Ilona oli rodultaan A.Y rotua, mutta täysin valkoinen. Hiehosta asti heti huomasi sen rauhallisuuden, ja viisaudenkin muihin lehmiin nähden. Ilona antoi esimerkiksi sorkkansa kynnet leikata ilman minkäänlaisia vempaimia, antoi nostaa jalan kuin hevoselta. Lauman johtaja siitä tulikin ilman tappeluja toisten kanssa, toiset lehmät ikään kuin kunnioittivat sitä ja arvokasta astelua edellä laitumelle mentäissä. Tämä asia oli selvää toisille lehmillä joka kevät, kun karja ulos laskettiin, että kuka on kellos. Ja Ilona oli koko elinkaarensa ajan arvokas ja viisas johtajalehmä.

Ilonan viisaus tuli viimeistään selväksi seuraavasta tapahtumasta. Olin yksin kotona ja kauppa-autolla asioimassa naapurin rouvan kanssa, kun huomasimme että koko 35 päinen karja karkasi laitumelta metsään rikottuaan paimenpoika-aidan langat. Vain Ilona seiso i yksin laitumella. menin Ilona -kellokkään luo ja tuumas i n, että yksin ei minulla ole mitään mahdollisuuksia saada laumaa metsästä takaisin. Lehmä katsoi minua ja kohotti päänsä takakenoon, sekä aloitti kovaäänisen ammunnan. Niin uskomattomalta kuin se tuntuu, ja tuntui minustakin silloin, niin lauma alkoi ilmestyä metsästä ja puolen

tunnin sisällä kaikki olivat koolla. Lähdimme tulemaan navetalle ja suuri oli helpotuksen tunteeni. Ilona sai kyllä ylimääräistä hellyyttä hoitajaltaan.

Ämmy

Neljäntenä lehmänä muisteloissani on sitten täysin lemmiksi hankittu Lapinlehmä Ämmy. Ämmy syntyi Pyhäjoella Veikko Sorjosen karjassa 14.9.1990. Haimme sen pienenä vasikkana pikkuautolla, jossa se matkusti kuin lapsen konsanaan. Matka tehtiin kauhealla pyryilmalla. Vanha äitinikin oli ollut aivan hermona pahan kelin johdosta. Saimme mukaan Ämmyn emän kuvia ja otimme kotonaa lisää, sillä varsin kuvattavahan se oli. Hyvä tuotoinenhan ei Ämmy ollut, ja oli pienikokoinen. Kaikkien paijaama maskotti ja tähtisilmä se kyllä oli. Ämmy oli navetan lemmikkinä vielä seuraavallekin sukupolvelle, jotka aloittivat tilalla 1994. Kymmenen vuoden ikään asti Ämmy ei synnyttänyt yhtään lehmivasikkaa, mikä oli kylläkin pettymys, niin suloisia lapin alkuperäislehmät ovat.